




nummer 3 december 2010



P l a a t s b e p a l e n



A photograph of a tree branch with autumn-colored leaves against a clear blue sky. The leaves are in various shades of orange, yellow, and brown, some still attached to the branch and others falling. The background is a solid, clear blue sky.

Het begint met water. (Eigenlijk begon het met de dood, maar dat slaan we nu even over.)  
Of eigenlijk begon het ermee dat water ongrijpbaar is.

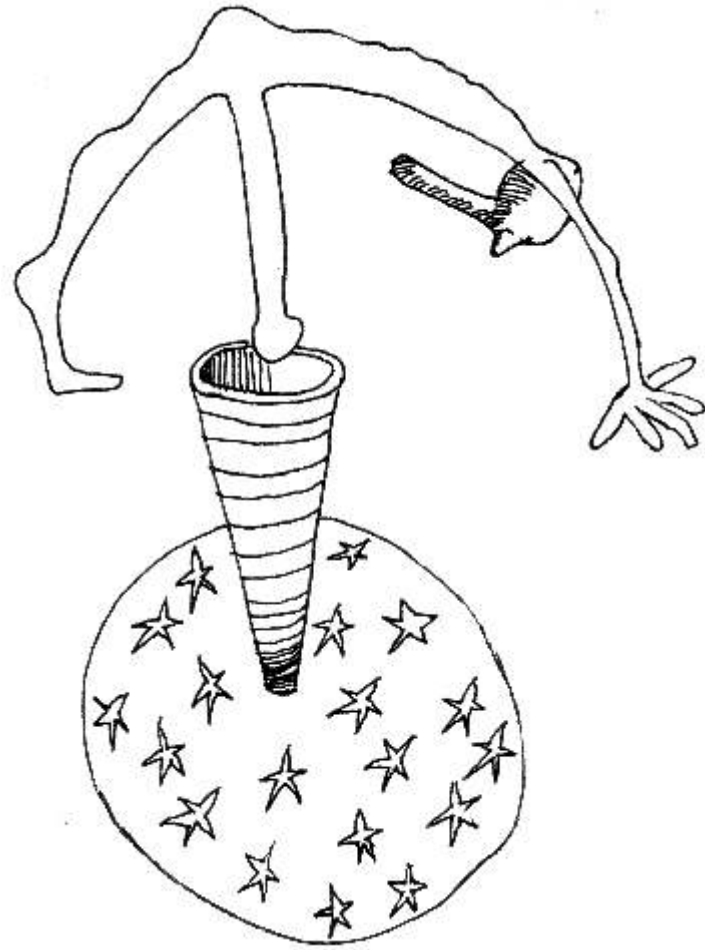
Wat alleen daarom al niet helemaal waar is. (Nooit is iets helemaal waar.  
Want het begon ook op land.

Lastig.)  
Langs de oever.  
Een onophoudelijk begin.





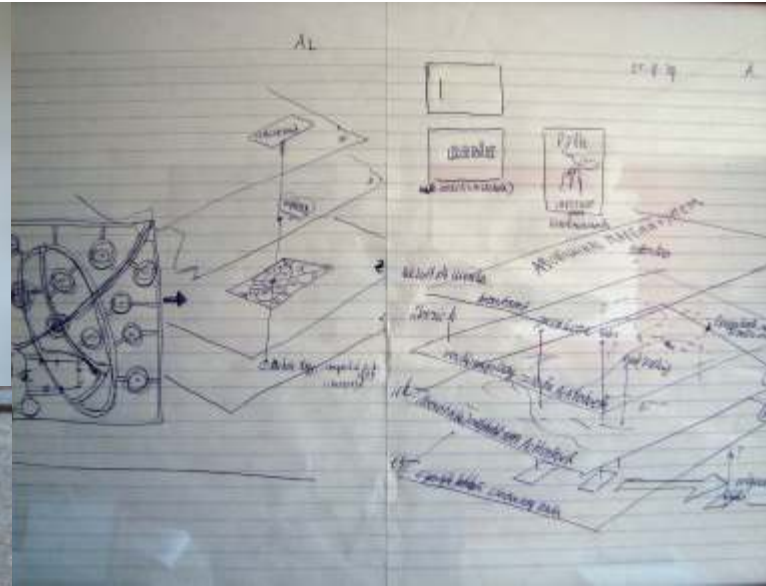








Landschap. Mama.



# Methode

[Deze toelichting is mogelijk overbodig. Bij geen behoefte aan getheoretiseer gelieve over te slaan.]

I

De mens wordt in het landschap.

II

plan Radix ([www.planRadix.nl](http://www.planRadix.nl)) beoogt worteling van hedendaagse kunst door het verrichten van kunstzinnig landschapsonderzoek. De uitwerking van het plan bestaat uit vier deelprojecten:

- Radix collectie Achterhoek
- Landinwaarts, tijdschrift voor kunstzinnig landschapsonderzoek
- Radix gebiedsdata
- Radix ter plekke.

III

plan Radix grijpt terug op het structuralisme. Want, zoals Marco Kamphuis ergens zegt, het structuralisme kent geen betekenis toe aan een bepaald element in een tekensysteem, maar aan de samenhang tussen de elementen.

IV

Het teken – in ons geval de kunstuiting – is door onderzoekers in allerlei structuren en samenhangen geplaatst. plan Radix formuleert een eigen variant.

– collectief onbewuste (archetypen) – teken – referentiekader – betekenis – betekende –

Instinctief zoekend aan de grenzen van het collectief onbewuste tracht de kunstenaar voor zijn teken een noodzakelijke (is archetypische) vorm te vinden. Zodra die vorm gevonden is, of lijkt, is het teken af. Daarna kan het getoetst worden aan het referentiekader van de kunstenaar, en vervolgens aan dat van de beschouwers. Daardoor krijgt het teken zijn individuele betekenis toegewezen (of niet: het teken kan ook mislukken). De individueel door de beschouwers toegekende betekenissen breiden het betekende (datgene waarop het teken reflecteerde) uit. Daarmee sluit de cirkel zich, want de ervaring van de uitbreiding van het betekende voedt het collectief onbewuste - waaruit het zoeken van een nieuwe noodzakelijke vorm instinctief put.

V

Zoals de instinctieve daad geen plan kent, zo kent de instinctieve waarneming geen redenering.

Het teken ontleent zijn noodzakelijkheid aan de koppeling met het collectief onbewuste, dat buiten de grenzen van het bewuste ligt, en dus buiten de benoembaarheid door rationeel taalgebruik. De toetsing van het teken aan het referentiekader van de kunstrijker – u dus – kan wél (deels) een bewust proces zijn, en is zodoende gebaat bij scholing. Zodat wij over het teken kunnen leren spreken binnen het kader (van de kennis) van zijn culturele context.

Zie o.a. Carl G. Jung (ah, Carl!) en Roland Barth.

VI

Roland Barth suggereert dat wij het instinctief noodzakelijke (door hem *l'obtus*, het stompe, genoemd) bewust kunnen 'omcirkelen met woorden', ondanks de buitentaligheid ervan.

Vergelijk het zien van een nieuw kunstwerk met een avondje onder vrienden. Alles lijkt bekend en het is (al of niet zogenaamd) gezellig. Plots komt er een vreemde binnen, die ongevraagd plaatsneemt tussen de genodigden. Het gesprek valt stil. De ongenode staart de aanwezigen in het gelaat. Het is ineens een heel ander avondje. Er is ineens de instinctieve noodzaak tot waarnemen: wie is die figuur? Wat moet hij hier? Wat nu?

VII

Radix betekent wortel.

VIII

Het landschap bestaat uit glooiingen van de aarde en datgene wat eraan vastzit.

Al wat leeft klampt zich vast.

IX

Er is geen elders waar het anders is, zegt Gerrit Kouwenaar. In welk landschap je ook bent, je bent er met jezelf.

X

De Achterhoek is hier. Ieder elders is ook de Achterhoek. Behalve waar het stads is. Daar is het anders.

[Onthoud e.e.a. liefst. Daar hebt u later wat aan.]

De methode.

men moet met de kloten voor het blok [ - 7 2000 ]  
Carl Jung (h' Carl) voor de mitting van Van Bommel en van  
holand Barth (over l'obtus, maar niet nog over KB) ~~1911~~  
Marcel Broodthaers (zojuist weer in Bonne fante)  
Loek Grootjans (nooit van gehoord, met een boek  
van gerien E: 37)

Bon, et moi. Et vous.  
à la façon gour. quotidienne.



aanwijzing (referent)  
2 piron referentiaalen

teken

betekenis

betekenis  
(toevoeging ~~###~~)

aanwijzing  
referentiaalen

"het 4 bruch. kent geen betekenis toe aan  
bepaald element in een betekenisstelsel maar  
aan de samenhang tussen de elementen"  
marco kramphuis



Ter hoogte van Meuweg 7 in  
Halle ligt de bron van de  
Halse Vloed in een duiker  
waarop de achterliggende  
velden afwateren.

Het lichaam eindigt op de makkelijk scheurende huid.

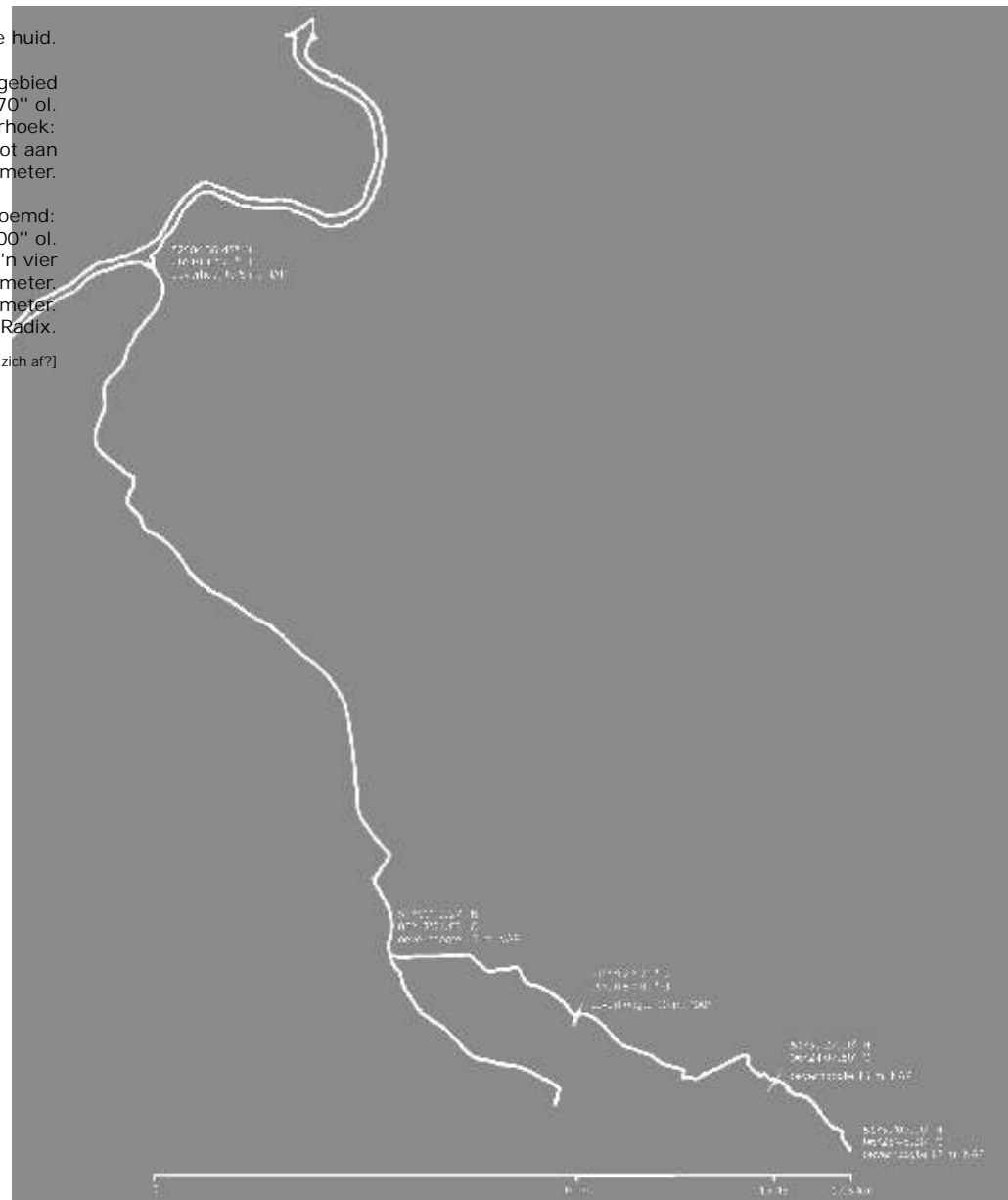
Voor het directe veldonderzoek benoemen we het gebied tussen 51°59'07.00" nb – 06°25'45.28" ol en 52°04'36.48" nb – 06°10'12.70" ol.

Dit is een deel van de Achterhoek:  
het stroomgebied vanaf het begin van de Halse Vloed tot aan de monding van de Grote Beek in de IJssel. Ongeveer 19 bij 8,5 kilometer.

Daarbinnen ligt een deel dat Heidenhoekse Vloed wordt genoemd: tussen 51°59'27.00" nb – 06°24'07.50" ol en 51°59'22.70" nb – 06°20'57.00" ol.  
Het stroompje (de Heidenhoekse Vloed is niet meer dan een sloot) loopt zo'n vier kilometer door een gebied van negen vierkante kilometer.

De wandelroute Het Boelekeerlspad maakt er een rondje van 6,5 kilometer.  
Dit deel is het breviergebied van plan Radix.

[Waar speelt dit onderzoek zich af?]



52°04 36 48 'N  
06°10 12 70 'O



Dag Joep,

Niets veranderlijker dan een PvdL. Mogelijk vergiste ik mij met de gedachte dat ons bezoek aan het Boelekeerlpad gescheiden moet blijven van Jacques. Op het moment dat ik hem wilde vragen (mail) apart met mij te gaan, zag ik ineens het hele groepje ter plekke voor mij. Wat mij eigenlijk wel zo interessant leek.

Dus wat mij betreft gaan we bij nader inzien alsnog tesaam.

Vooraf zouden we nog *Landschaft ohne Horizont* in Schloss Moyland bezoeken. Zal ik J. daarvoor ook polsen?

Dat hij evenzo klokke twaalf bij mij paraat staat?

Aldus dunkt mij er een degelijk onderzoeksdagje ten behoeve van plan Radix te gloren.

Met exploratieve groet, Paul

51°59 07 00 'N  
06°25 45 28 'O



5 x plaatsbepalen

Radix collectie Achterhoek

Om het onderzoeksgebied te bepalen zijn in het voorjaar van 2010 vijf pikethandelingen verricht.

0. Paul van der Lee bevolkte
1. Joep de Graaff nam plaats
2. Jacques Blommestijn deed (alsof?) boete
3. Arthur van der Lee keek
4. Gerrie Kuipers betrad.

Bij de pikethandelingen 1, 2 en 4 had men een brevierprentje met twee afbeeldingen van Anne Semler op zak.  
Van pikethandelingen 1 t/m 4 zijn filmbeelden te zien op Youtube (type in zoekvenster: landinwaarts pikethandeling).

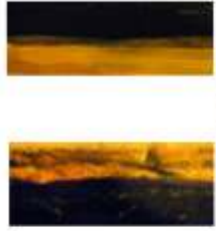




#### Vorbereitung

Begroef doek week bij sloot.  
Hing uit als vlag.  
Nam foto's.  
Dacht aan Champollion.  
Zag teken (zie boven).  
Besloot serieus te nemen.  
Rolde op en legde weg.  
Dacht jaar later weer aan.  
Rolde doek af.  
Zag ...





het landschap



moederstafier

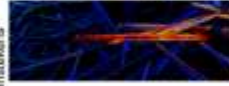


wederkaant



sporen

levenswijzen



een wezen

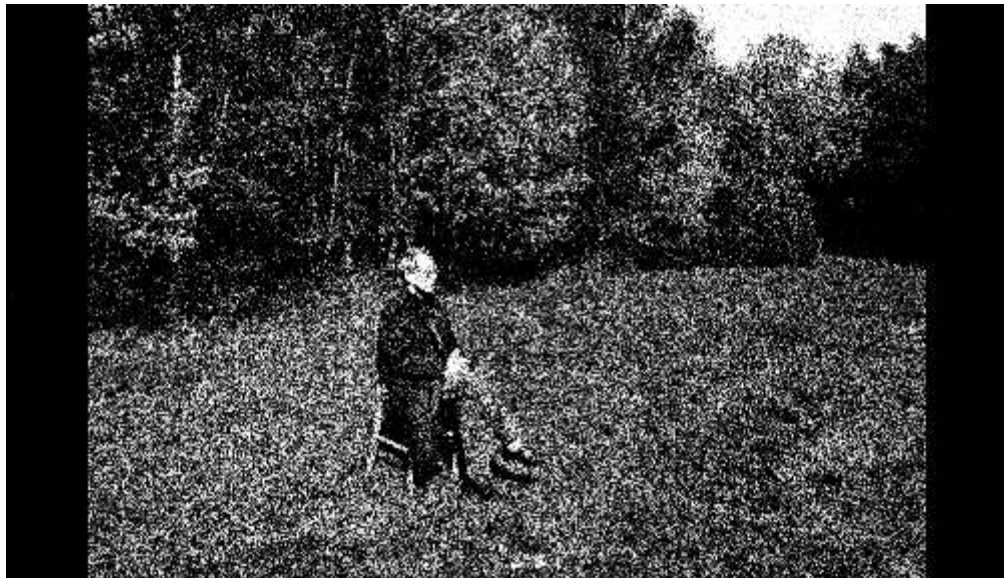


die Boetekeert



deze  
eh... mensoide,  
dit veenlijk.







*Eén van de opmerkelijkste denkers van de vorige eeuw is het alter ego van Kamagurka, Bert Vanderslagmulders.*

Beste Paul,

ik zal graag van de gelegenheid gebruik maken om jou en de andere genodigden te ontmoeten. Het riekt wel naar omkoperij en list om met voedsel en drank redactielidmaatschap aan te bieden. Weet dat ik mij verre houd van werk nu ik gedeeltelijk gebruik ga maken van het bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds opgespaarde tegoed. Ik wentel mij al enige weken in de bijbehorende ledigheid en het bevalt mij heel goed.

Dat neemt niet weg dat ik toch enig veldonderzoek heb verricht, zelfs in het buitenland. Ik kan een buitengewone gelukservaring melden in East-Sussex. Misschien een manifestatie van wat jij numineus noemt. Het Ideale Landschap kan nu worden toegespitst op:

- 1 Weids, open landschap met
- 2 verspreide boomgroepen,
- 3 een waterpartij, bij voorkeur een kleine rivier,
- 4 in een heuvelachtig terrein
- 5 met een levenslustige fauna van kleine prooi- en roofdieren,
- 6 benevens grote grazers.
- 7 en een gastvrije herberg aan den einder.

Wat de grote grazers betreft: hoe groter hoe beter, schapen voldoen eigenlijk niet, bij ontstentenis van olifanten (de verrukking die zij oproepen heb ik in Kenia mogen ervaren) kan in onze contreien worden volstaan met runderen, maar geen uitgefokt gelabeld melkvee zonder horens, en de stier moet in de kudde aanwezig zijn, en vrouwvolk met kalveren, zodat beest en mens elkaar opletend in de gaten houden. Paarden kan ook, mits de hengst, enzovoort.

Ik heb geen foto voor je, want een moment van volmaaktheid kent geen behoefte aan vastlegging ervan. De gastvrije herberg aan den einder wordt tot nu toe niet vermeld in de literatuur, maar acht ik geheel in overeenstemming met de evolutionaire grondslag van de landschapsesthetiek, want ook in de oertijd moet het vooruitzicht van een gastvrij onthaal bij familie, vrienden, of stamleden een positieve bijdrage hebben geleverd aan het gevoel van welzijn. Zoals jouw uitnodiging dat doet aan het mijne.

Rest mij te wijzen op de bijlages. Gerries kunstwerk, dat een plaats innam in jouw Radix-beschouwing, wordt voortdurend onderhouden, dat moet ook want de kat begrijpt het niet anders dan als een uitnodiging om de nagels aan te scherpen, waardoor het steeds omvalt. Hierbij de nieuwste variant. Let vooral op het beeld zoals waargenomen door de kippen, het sacrale karakter wordt pas vanuit die gezichtshoek optimaal waargenomen. Voor alle zekerheid heeft Gerrie naast de menselijke boeddha de vogel-boeddha-incarnatie geplaatst. De steen aan de andere zijde interpreteer ik als een lingam, zoals je weet een verwijzing naar het mannelijke, en daarmee een tegenwicht voor het ontbreken van een haan in het hok. Een beeld van troost en hoop.

Groet,  
Joep

Pag. 18 boven, de situatie:

links: toevallig passerende oma met kleindochter en hond (oma woont in de buurt).

midden: Gerrie en Jacques wachten buiten beeld.

rechts: Joep zit piket 1.





*De beroemdste man die zichzelf zwart maakte, is entertainer Al Jolson (1886-1950). Hij was de eerste artiest ter wereld die een miljoen platen verkocht. Over de juiste duiding van zijn zwart-gemaakte gezicht, in een tijd dat apartheid in de Verenigde Staten de verhouding tussen blank en zwart bepaalde, is veel geschreven.*

*Hieronder het negatief van bovenstaande foto, dat gemaakt is om te zien of Jolson zo weer als blanke te voorschijn komt. Maar niet dus. Het lijkt niet echt. Wie zichzelf zwart maakt, verricht blijkbaar geen omkeerbare handeling.*



Jacques Blommestijn veroorzaakte op 16 april 2010 stedelijke onrust met de conceptuele performance De Juryvoorzitter\*. Als officieel benoemd juryvoorzitter van de jaarlijkse amateurkunstprijs van dagblad De Gelderlander zond hij zelf onder pseudoniem een werk in met de titel *Ik haat kwaliteit*, dat won.

Daarmee (b)leek het werk het tegenovergestelde te bewijzen van wat B. in zijn begeleidend betoog als motivatie stelde. Namelijk dat hij als professioneel kunstenaar zich dermate verbonden voelt met amateurkunst dat hij door deelname wilde bewijzen dat er geen waarneembaar onderscheid meer is tussen professionelen en amateurs.

De ruime verbazing, verontwaardiging en afkeuring over zijn optreden, alsmede enige verdediging en een paar duidingspogingen laten zich raden.

In reactie op de ophef bood B. de Achterhoekse gemeenschap tijdens een publieke verantwoording (die De Gelderlander organiseerde) bij wijze van repliek een tweede kunstwerk aan: De Verzoeningskerk, een maquette van de Doetinchemse Catharinakerk waarin de prijsuitreiking had plaatsgevonden, met een witte rookpluim komend uit de schoorsteen. Niemand nam het werk mee; na de bijeenkomst bleef het achter in de foyer en belandde uiteindelijk weer bij B.

Het nu tweedelig geworden kunstwerk gebruikte urbane cultuurenergiedragers als ongepastheid, verwarring, confrontatie, maatschappijkritiek en ironie om het werk urgentie en *lift-off* te geven. Een methode die past in het oeuvre van B. waarin hij consequent de hardnekkige neiging van de mens aan de kaak stelt om onbeholpenheid met pretentie te maskeren.

Het non-urbane plan Radix, en dus ook dit tijdschrift proberen juist op tegenovergestelde wijze de hinder van uiterlijke schijn aan te pakken; namelijk door rust, worteling en respect.

Maar is dat niet behoorlijk pretentius? Gemaskeerde onbeholpenheid, waarvoor Radix zich zou moeten schamen?

En ook: als het door plan Radix gepretendeerde kunstzinnig landschapsonderzoek (het idee alleen al!) professioneel moet worden gedaan, dan is dat: volwaardig betaald en door gediplomeerden uitgevoerd. Wat respectievelijk niet en slechts deels het geval is. Dus Radix riekt naar amateurisme. En toch is Radix bedoeld om minstens een 'professioneel-achtige' bijdrage te leveren aan het referentiekader rond hedendaagse kunst [wat dat dan ook precies moge wezen]. Pretentie dus. Op een bedje van onbeholpenheid. Oei.

Het punt dat B. op onbeschaamde wijze maakte, leek aldus wel degelijk relevant voor de onmiskenbare eigendunk van plan Radix.

Landinwaarts wilde daarom onderzoeken of B. in staat is zijn werk in een non-urbane omgeving te laten functioneren; of de tekens die hij maakt als kunstwerk overeind blijven als ze uit hun urbane omgeving van sociale confrontatie worden weggehaald.

De vraagstelling luidde: is deze kunstenaar in staat om een persoonlijk en waarneembaar welgemeend ritueel te voltrekken?

Daarom kreeg B. de uitnodiging De Verzoeningskerk op een kleine eenmansprocessie, tevens mini-pelgrimage, naar piketpunt 2 van het breviergebied te dragen.

B. loste de uitnodiging op door er een derde deel in de reeks van te maken: De Zondaar [de man die zichzelf zwart maakte]. Door zichzelf zwart geschminkt schreed hij - toneelwaardig, dus wederom bij wijze van performance - met de kerk door het traject.

Wat boeiende beelden opleverde.\*\*

Voor plan Radix betekent het resultaat van dit onderzoekje voor dit moment twee dingen:

- dat het te pretentius zou zijn bij de vorming van de collectie Achterhoek te denken dat urbane invloeden zich zomaar laten uitsluiten

- en dat het verschil tussen professioneel en amateur misschien niet altijd makkelijk te benoemen is [vermoedelijk vooral een kwestie van (gebruik van) referentiekader], maar het is vooralsnog niet productief, noch verhelderend genoeg om het onderscheid te laten varen.

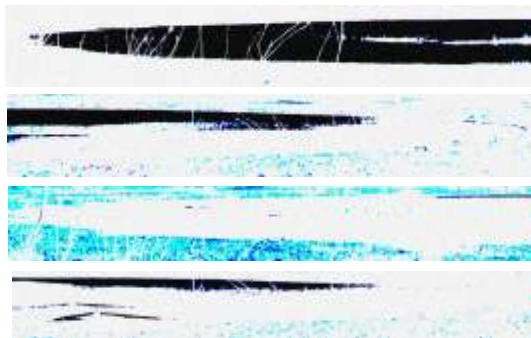
\* De titels van de kunstwerken in dit artikel zijn niet van B. zelf, maar ter duiding door Landinwaarts daaraan gegeven.

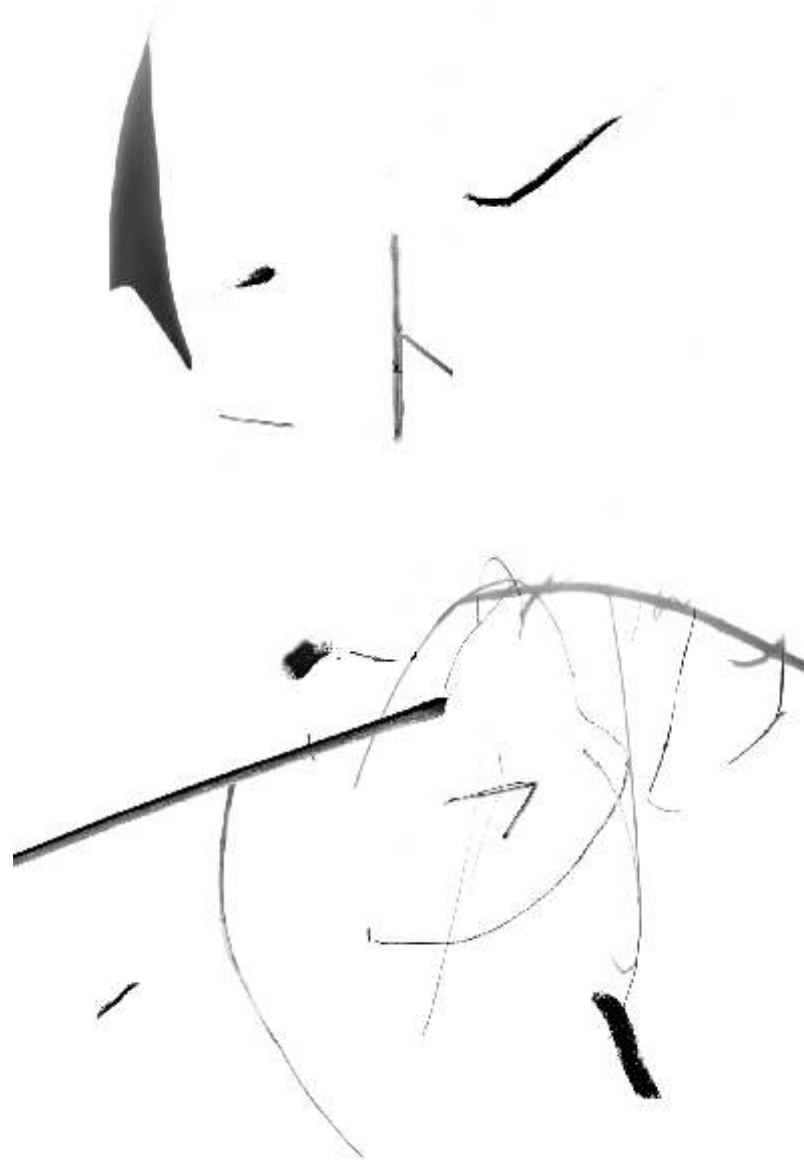
\*\* Zoek ook Youtube: landinwaarts pikethandeling Blommestijn.





Momentopname donderdag 25 maart 14.03 - 15.40 uur  
Video (97 min, HD)



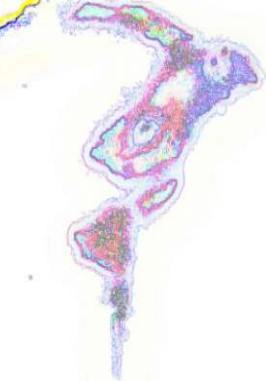








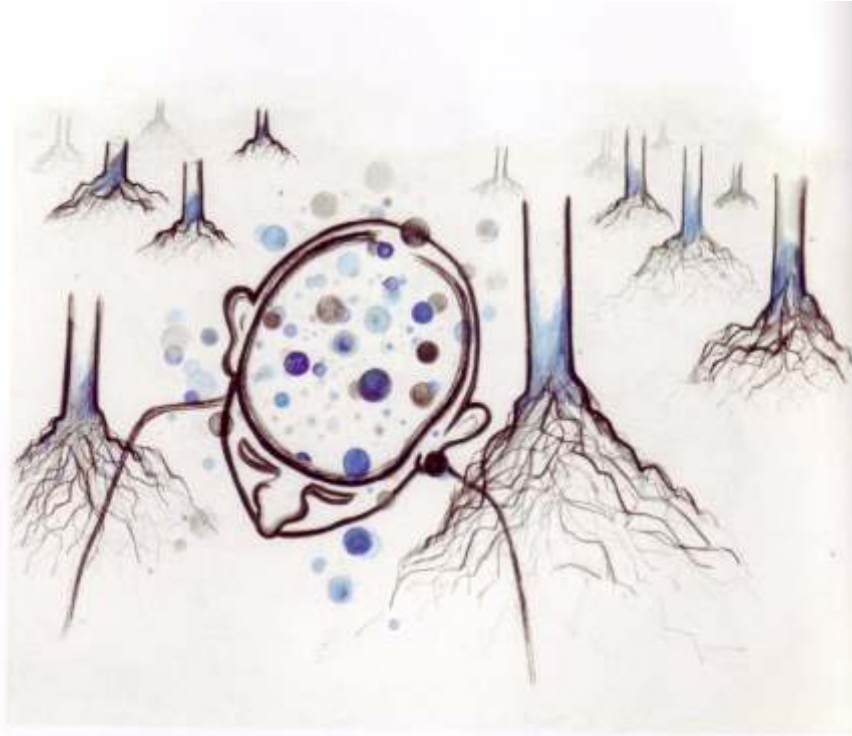
Op de schrale grond van het gebied  
groeit stug gras; gewas dat  
op een kenmerkende manier kraakt  
onder je schoenen.  
Doe je je schoenen uit, dan  
prijkt het net niet onvriendelijk  
een herinnering in je voetzool.











## Grensherinneringen

4 september 2010. Opening tentoonstelling Anne Semler in Galerie Agnes Raben, Vorden (PvdL)

Het woord mogen richten is een eer maar ook een heikele zaak.

Woordgebruik is heikel, omdat we er hooguit halve waarheden mee kunnen vertellen. Dat weten we al sinds Plato; de oerschrijver van ons denken, die rond 385 v.C. de idee noteerde dat de waarheid (dat wil zeggen: de wezenlijke kennis van de fenomenen, het daadwerkelijk doorgronden) dat dát weten zich niet bevindt in de enkele mens. Het ware weten – het zien van de uiteindelijke ordening – is niet aan ons als persoon gegeven.

Het individuele kennen van de sterfelijke mens is geen uniek eigendom van die mens zelf, maar een afgeleide van een collectief en veel tijdlozer, veel groter kennen. Waarvan wij volgens Plato bij de geboorte losgebroken worden.

De relatie die het tijdelijke, beperkte, individuele weten onderhoudt met dat grote, tijdloze, collectieve weten noemt Plato 'anamnesis': herinnering.

Het vergaren van echte kennis is niet iets nieuws leren, zegt hij, maar kennisherinnering. De wordende mens herinnert zich een weg naar de werkelijke aard der dingen.

De oude Grieken liepen als het ware achterstevoren door de tijd. Zij beseften dat de toekomst uit het verleden voortkomt. En dat wie de toekomst wil zien dus vooral achteruit moet kijken.

De blik was daarmee heel anders gericht dan nu, bij onze dollemansrit van het dwangneurotisch vooruitgangsgeloof.

Maar dat maakt die klassieke blik niet verouderd of minder interessant. Zo is hij nog altijd relevant voor het werk van Anne Semler.

In haar werk zien we herkenbare, heldere figuratieve voorstellingen. Het is niet vanzelfsprekend wat we zien, maar wel voor zichzelf sprekend. En sprekend vanuit iets waarvan je instinctief ziet dat het sterk beleefd is.

Zo sterk dat ik bij haar werk zelf een gevoel van herinnering heb. Dat ik mij herinner wat Anne heeft geschilderd. Iets wat ik nooit heb meegemaakt, blijkt toch deel van mijn weten te zijn. Want ik herken het. Ik snap het niet, maar herken het wel.

Hoe kan dat?

Het heeft veel met dat klassieke Griekse achteruitlopen te maken en de manier van kijken die daarbij hoort.

Een belangrijke vraag is daarbij: waar moet je op letten als je niet alles recht voor je snufferd gepresenteerd krijgt?

Dan moet je op andere dingen dan het evidente letten. Zoals een geur, een gezicht, een geluid ineens het verleden actueel kan maken, zo zijn er tekens, aanwijzingen die het verleden verbinden met wat jijzelf aan het worden bent.

Anne's werk zit vol aanwijzingen in die richting.

Haar aanwijzingen zijn symbolen in de meest klassieke zin van het woord. Het oersymbool, het *symbolon* was bij de Grieken een afgebroken stuk van een voorwerp.

Mensen die elkaar niet kenden, kregen een stuk als aanwijzing, als bewijs van de juiste ontmoeting. Wanneer de breuklijnen van de stukjes in elkaar pasten, wisten de partijen dat ze elkaar gevonden hadden. Zij bleken bij elkaar te passen door een oude breuk; een incident waar ze zelf niet bij waren.

Het symbolon kan dus juist door zijn verloren eenheid eenheid hervinden.

Door de Romeinen werd de betekenis van het symbolon overgenomen met het woord tessera; mozaïekstukje. In het Italiaans is tessera nu het woord voor toegangskaartje; een papiertje waar je als bewijs van de juiste ontmoeting een stukje van afscheurt.

Die beide betekenissen geven precies aan wat het werk van Anne is. Haar schilderijen, glas- en vloerwerken zijn tesserae: symbolische toegangskaarten tot een groter, diep in de mens gelegd mozaïek van tijdloze en collectieve herinnering en kennis.

De platoonse benadering van kennis is oud, maar naast nieuwere kendomeinen altijd actueel gebleven. Onder andere het gedachtegoed van de beroemde psychiater Carl Jung (1875 - 1961) sluit er naadloos op aan. Diens definities van *collectief onbewuste* en *archetype* zijn van wezenlijk belang voor de kunstbeschouwing in het algemeen en voor de beschouwing van moderne en hedendaagse kunst in het bijzonder.

In dat verband nog even terug naar de taal, het heikele gebruik van het woord. Want ook uit het taalgebruik van Anne blijkt hoe zij haar werk archetypische lading geeft.

Volgens Jung is de waarneming van het archetypische een instinctieve zaak. Zoals je je hand terugtrekt van een hete kachel zonder een voorafgaand plan, zo herken je de inhoud van een archetypische vorm zonder eerst te redeneren. Je ziet het en je weet het. Je snapt het zoals je snapt dat de passende

delen van het symbolon ooit werkelijk bij elkaar hebben gehoord. Je snapt een verleden waar je niets van weet.

Dat instinctieve snappen maakt het herkennen van het archetype tot een ervaring die zo dicht tegen het onbewuste aan ligt (en dus aan de verste grenzen van het bewuste) dat rationeel taalgebruik er nauwelijks bij kan komen. Het is te vergelijken met de boomgrens op een berg. De bomen kunnen er maar tot op zekere hoogte groeien. Zo is het ook met woorden; die kunnen maar tot op zekere hoogte benoemen.

De woorden in het werk van Anne zijn woorden op de woordgrens. Woorden uit de streek die in haar werk *Einöde* heet.

Als je naar de grenzen van de ratio reist verliezen de woorden, maar ook wetenschappelijke formules en grafieken, gaandeweg hun dagelijkse bruikbaarheid, tot alleen de formuleringen nog over zijn als echo van het tijdloze.

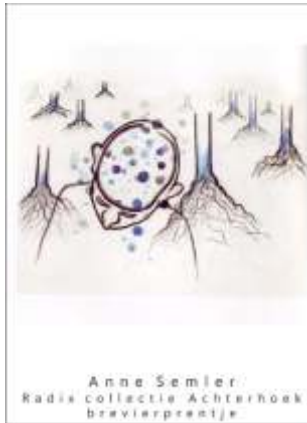
Het vakmanschap van Anne is dat zij die verre grensstreek weet te bereiken én te bereizen. En dat ze er niet tot wartaal of pathetiek vervalt, of in haar vormen ook maar enige vaagheid toestaat.

Evenmin vertelt zij sprookjes. Hoewel daar wel een relatie mee is. Anne's werk biedt ons een blik op wat protospoken genoemd zouden kunnen worden. Op de grens van het menselijk benoemvermogen verbindt zij een grote helderheid en klare lijn aan een diep en ongrijpbaar gevoel van samenhang tussen goed en kwaad.

In haar beeldend werk blijft de taal meestal beperkt tot een enkel woord. Soms vormt een gevonden gedicht een zelfstandig onderdeel.

Toen ik in haar atelier was, gaf Anne mij een papier met de titel *Schetsen*. Een soort beschrijvingen van mogelijke toekomstige schilderijen. Het bleek een prachtig readymade gedicht en tegelijkertijd een hyperbeknopte bundel oerverhalen uit *Einöde*.





### Schetsen

Bij de ingang van het bos – een diepe zwarte tunnel – staat de man met de zwartleren pet me weer op te wachten. Ik kan niet naar huis. Het wordt al donker.

Tijdens een stormnacht zit er een stroper in de keuken vastgebonden op een stoel.

Wij moeten zijn geweer zoeken in het eikenbos.

Moeder staat bij het houtfornuis en roert in een pannetje melk.

Huilende man met grote paarse wangen. Achter op zijn bromfiets een bos touw. Hij wil zich ophangen in het bos.

Twee grafheuvels beplant met jonge eiken. Een laagje sneeuw.

Ik glijd uit en hang met mijn lange haren aan een tak.

Mijn voeten bungelen.

Zachte dooiwind.

Een hond zit op het pad en kijkt naar de volle maan. Jankt de hele nacht. Scherpe schaduwen.

Prikstoeltjes, flessen cognac, hoeden met veertjes.

Iemand schiet een achterpoot van een edelhert aan flarden.

Drie dagen moet er naar het beest gezocht worden.

Bloeddruppels op bosbesstruiken.

De vrouw van buurman Noordhoek is weggelopen. Terug naar Duitsland. Ik lig aan de bosrand en zie hem voor het huis staan. Hij huilt en schreeuwt haar naam. Met een grote rode bijl hakt hij de tafel en stoelen kapot waaraan ze altijd samen buiten aten.

Vader wordt bedreigd. Hij wil zijn pistool pakken. Ik probeer hem tegen te houden.

Schot in de lucht. Geschreeuw. Zware beukenbomen in de regen.

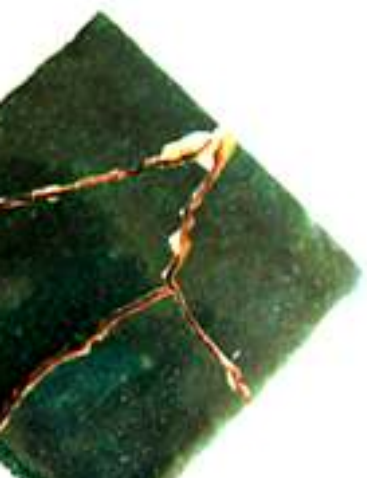
Met broertje en zusje door het schemerige Onzalige Bos.

Vers brood in drie fietstassen.

We worden achtervolgd door wilde everzwijnen. Hun gesnuif is vlakbij.

Wij trappen zwijgend – voor ons leven.

*Anne Semler*



## Epiloog

Hiermee, met nummer 3, hebben we een bescheiden beginnetje gemaakt met plan Radix. Letterlijk en figuurlijk zijn de eerste stapjes gezet; de eerste piketpalen voor Radix geslagen. We hebben

- het stroomgebied voor verder onderzoek bepaald
- daarbinnen een breviergebied gesegmenteerd met vijf pikethandelingen
- en al doende zijn de eerste kunstreferentiepunten verzameld voor de collectie Achterhoek.

Volgende keer o.a. de start van het vierde deelproject: Radix ter plekke. De woning van Radix, een nieuw museum. In nummer 4 van Landinwaarts daarom onderzoek naar de meest basale vormen van wonen in het landschap: onder de blote hemel, onder een pet en in een graf.



## Radix collectie Achterhoek

verzamelde kunstreferentiepunten per Landinwaarts nummer 3

Blommestijn, Jacques

- Pikethandeling 2, Jacques Blommestijn deed (alsof?) boete  
[De man die zichzelf zwart maakte; deel 3 in de serie De Juryvoorzitter]

Graaff, Joep de (<http://home.planet.nl/~joepdeg/>)

- Zijn hoofd [Museum De Graaff]
- Pikethandeling 1, Joep de Graaff nam plaats

Kuipers, Gerrie:

- Zwerfend tuinaltaar
- Pikethandeling 4, Gerrie Kuipers betrad

Lee, Arthur van der ([www.unividual.info](http://www.unividual.info))

- Pikethandeling 3, Arthur van der Lee keek
- [Een manier van tekenen]

Lee, Paul van der ([www.paulvanderlee.nl](http://www.paulvanderlee.nl))

- Pikethandeling 0, Paul van der Lee bevolkte

Semler, Anne ([www.annesemler.nl](http://www.annesemler.nl))

- [Het blijvend belang van werk met autonome kracht]
- Twee afbeeldingen op de brevierprent bij pikethandelingen 1, 2 en 4

Welling, Henk ([www.henkwellington.com](http://www.henkwellington.com))

- [Een magische plek in de Drufabriek]

## Colofon

[www.planRadix.nl](http://www.planRadix.nl).

Landinwaarts is het huisorgaan van plan Radix en beoogt door publicatie van kunstzinnig landschapsonderzoek vanuit de Achterhoek een bijdrage te leveren aan de worteling van hedendaagse kunst.

## Afbeeldingen:

pag. 19 linksboven, detail van albumcover *Bert maakt het gezellig*; Kamagurka  
pag. 21, All Jolson; photo Allstar (detail)  
pag. 22, Drawing nr. 42; Arthur van der Lee  
pag. 23 rechts, 4 stills uit Screening @ Gruitpoort Doetinchem, Plan Radix (lecture by Paul van der Lee)  
- director video art Video (97 min, HD); Arthur van der Lee  
pag. 24, Drawing nr. 19; Arthur van der Lee  
pag. 25, Drawing nr. 23; Arthur van der Lee  
pag. 27, midden en rechts, installaties zonder titel; Gerrie Kuipers (foto's door Joep de Graaff)  
pag. 28, installatie zonder titel; Gerrie Kuipers  
pag. 30, tekening zonder titel uit de serie *Einode* (eenzame plek), gemengde techniek; Anne Semler  
pag. 31, tekening zonder titel uit de serie *Einode* (eenzame plek), gemengde techniek; Anne Semler  
pag. 33, afbeelding op brevierprent; Anne Semler (idem pag. 31)  
pag. 34, foto rechts, *Essai / Par toi / Traces*, 1986 - 1992; Bernd Lohaus  
overig beeldmateriaal; Paul van der Lee.

## plan Radix acht zich verwant aan:

- Museum Belvédère, Heerenveen ([www.museumbelvedere.nl](http://www.museumbelvedere.nl))
- Het Nollenproject, Den Helder ([www.projectdenollen.nl](http://www.projectdenollen.nl))
- Museum De Paviljoens en de collectie Flevoland, Almere ([www.depaviljoens.nl](http://www.depaviljoens.nl))
- Stiftung Insel Hombroich, Neuss (D) ([www.inselhombroich.de](http://www.inselhombroich.de))
- Centre International d'art et du paysage de L'Île de Vassivière (F) ([www.ciapiledevassiviere.com](http://www.ciapiledevassiviere.com))

rust

stilte